

## Bilaga 2. Agenda 2030, de mänskliga rättigheterna och regeringsformen

### Agenda 2030

Som första kommun i Sverige undertecknade Malmö stad *A declaration of Cities Commitment to the 2030 Sustainable Development Agenda*. Arbetet med Agenda 2030 och FN:s globala hållbarhetsmål är och ska vara ledande för stadens verksamheter och nya samarbetsformer prövas med till exempel idéburen sektor.

De globala målen kan sägas ha sin utgång i de mänskliga rättigheterna och målen kan endast uppnås om principerna om deltagande, ansvarsskyldighet och icke-diskriminering respekteras.

FN:s utvecklingsprogram (UNDP) i Sverige har tagit fram en guide som illustrerar kopplingen mellan de mänskliga rättigheterna för de 17 globala målen.

	<b>Globalt mål</b>	<b>Mänskliga rättigheter</b>
	1. Ingen fattigdom	Rätt till en tillräcklig levnadsstandard (artikel 25.1) Rätt till liv, frihet och personlig säkerhet (artikel 3)
	2. Ingen hunger	Rätt till mat (artikel 25.1) Rätt till social trygghet (artikel 22)
	3. God hälsa och välbefinnande	Rätt till hälsa och välbefinnande (artikel 25.1) Rätt till särskild omvårdnad och hjälp till mödrar och barn (artikel 25.2)
	4. God utbildning för alla	Rätt till utbildning (artikel 26.1) Rätt till utbildning som utvecklar personligheten till fullo (artikel 26.2)
	5. Jämställdhet	Rätt till skydd mot alla former av diskriminering (artikel 7) Rätt att delta i sitt lands styre (artikel 21.1) Rätt att äga egendom (artikel 17.1)
	6. Rent vatten och sanitet för alla	Rätt till hälsa och välbefinnande (artikel 25.1) Rätt till social trygghet (artikel 22)
	7. Hållbar energi för alla	Rätt att ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner (artikel 27.1) Rätt till en tillräcklig levnadsstandard (artikel 25.1)
	8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	Rätt till arbete och tillfredsställande arbetsförhållande (artikel 23.1) Förbud av slaveri och tvångsarbete (artikel 4) Rätt till lika lön för lika arbete (artikel 23.2)

	9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	Rätt att ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner (artikel 27) Rätt att ta emot och sprida information och idéer (artikel 19)
	10. Minskad ojämlikhet	Rätt till lika tillgång till offentliga tjänster (artikel 21.2) Rätt till skydd mot alla former av diskriminering (artikel 7) Rätt till lika lön för lika arbete (artikel 23.2)
	11. Hållbara städer och samhällen	Rätt till en tillräcklig levnadsstandard (artikel 25.1) Rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv (artikel 27.1)
	12. Hållbar konsumtion och produktion	Rätt till mat (artikel 25.1) Rätt till skydd för ideella och materiella intressen (artikel 27.2)
	13. Bekämpa klimatförändringarna	Rätt till liv, frihet och personlig säkerhet (artikel 3) Rätt att delta in sitt lands styre (artikel 21.1)
	14. Hav och marina resurser	Rätt till hälsa och välbefinnande (artikel 25.1)
	15. Ekosystem och biologisk mångfald	Rätt till hälsa och välbefinnande (artikel 25.1)
	16. Fredliga och inkluderande samhällen	Rätt till liv, frihet och personlig säkerhet (artikel 3) Rätt att överallt erkännas som en person i lagens mening (artikel 6) Rätt att delta in sitt lands styre (artikel 21.1)
	17. Genomförande och globalt partnerskap	Rätt till ett internationellt system där alla människors rättigheter och friheter kan förverkligas (artikel 3) Rätt att ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner (artikel 27)

### *De mänskliga rättigheterna*

Ur SKL:

#### *Ett rättighetsperspektiv på kommunal verksamhet*

En kommun har många viktiga uppdrag. För att verka mer strategiskt är det att anlägga rättighetsperspektiv med utgångspunkt från sina verksamheter. Det innebär:

*1. Att människor som använder kommunala verksamheter ska kunna åtnjuta rättigheter på lika villkor (icke-diskriminering och likabehandling).*

Förbud mot diskriminering är den övergripande principen för mänskliga rättigheter och återfinns i den allmänna förklaringen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Den finns också i Regeringsformen (RF) och annan nationell lagstiftning. Alla människor ska kunna åtnjuta sina rättigheter på lika villkor. För detta krävs inte bara en lagstiftning utan även en policy där rättigheter specificeras och resurser avsätts för att förverkliga den. Människor ska ha information om sina rättigheter och ha möjligheter att få eventuella klagomål prövade. Diskrimineringsförbudet omfattar bland annat kommunernas uppdrag inom arbetsmarknad, hälso- och sjukvård, utbildning och bostäder. Förbudet omfattar även offentligt anställda som ger upplysningar, råd, vägledning eller annan hjälp till allmänheten. Den nuvarande lagstiftningen omfattar sju diskrimineringsgrunder; Kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder.

Indikatorer för mänskliga rättigheter 9

*2. Att människor har rätt att delta i beslutsfattande och planering av olika åtgärder som berör dem och deras rättigheter.*

Människors deltagande och delaktighet i samhället är ett viktigt perspektiv. Vid sidan av deltagande i val kan det handla om att på andra sätt påverka politiska beslut, exempelvis genom samråd, brukarmedverkan och medborgarförslag. Det är väsentligt att de som har rättigheter – rättighetsinnehavarna – har möjlighet att delta i processer där beslut fattas. Möjligheter till deltagande är också väsentligt för att människor ska kunna få en bättre kunskap om sina rättigheter och kunna kräva att de respekteras, skyddas och tillgodoses. I alla dessa hänseenden handlar det om att stärka människors möjligheter att påverka sitt eget liv, om deras egenmakt. Det är viktigt att betona att rätten till deltagande inte bara gäller vuxna utan också barn. Rätten att göra sin röst hörd i frågor som berör barn är en av barnkonventionens grundprinciper.

*3. Att kommunernas analyser av lokala samhällsförhållanden beaktar människors rättigheter på lika villkor. Det är viktigt att dessa villkor utvärderas i förhållande till de uppdrag som kommunen har.*

Ytterligare en dimension av rättighetsperspektivet är att kommunen uppmärksammar strukturella förhållanden och underliggande orsaker till att förverkligandet av rättigheter brister. Det kan exempelvis handla om svårigheter för människor att tillgodogöra sig arbetsmöjligheter på grund av diskriminering, segregation eller bristande utbildning. Det kan också handla om att kommunala verksamheter inte håller en tillräckligt god kvalitet för att garantera att rättigheterna åtnjuts på lika villkor. Åtgärder, planer och processer bör utvärderas utifrån de uppdrag som kommunerna har och bör inramas i ett ordinarie sammanhang (det ordinarie styr- och ledningssystemet). Indikatorer för mänskliga rättigheter är därför av stor relevans för att tillgodose detta perspektiv på ett bra sätt.

*Grundlagarna; regeringsformen*

De lagar som i första hand ska garantera respekt för mänskliga rättigheter i Sverige är grundlagarna vilka, genom sin konstruktion där två riksdagsbeslut med mellanliggande val krävs för förändring, förväntas ge större tyngd och mer långsiktighet. Skrivningar om rättigheter ingår i: n tryckfrihetsförordningen (TF, från 1700-talet) n regeringsformen (RF, 1974) n yttrandefrihetsgrundlagen (YGL, 1991).

I övrigt finns också relevanta lagar på lägre nivåer vilka inte har samma grundlagsstatus och därmed enklare kan ändras. Det är framför allt i regeringsformens två första kapitel som skydd för rättigheter återfinns. I det första kapitlet behandlas de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna.

*Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Det ska åligga det allmänna att trygga rätten till hälsa, arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet. (RF 1:2)*

*2 § Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.*

*Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska det allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa.*

*Det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.*

*Det allmänna ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den enskildes privatliv och familjeliv.*

*Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.*

*Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas. Lag (2010:1408).*